

ABD'DEKİ YAHUDİ SOYKIRIMI MÜZESİ'NİN SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMI ANILARINI SERGİLEME GİRİŞİMİ

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Son dönemde yabancı düşmanlığının giderek arttığı Avrupada Müslümanlar, Türkler ve sığınmacılar kadar Yahudilerin de yabancı düşmanlığına maruz kaldıklarına ilişkin gelişmelere yer verdiğimiz hatırlanacaktır. Bu kapsamda önemli bir gelişme, Holokostun eskiden olduğu kadar duyarlı bir şekilde ifade edilmemesi düşüncesinin Yahudiler tarafından dile getirilmesidir. Avrupa Yahudi Kongresi Başkanı (İng. *European Jewish Congress* □ EJC) Dr. Moşe Kantor da bunu ifade edenlerden biridir. Son günlerde Dr. Kantorun bu konuya vurgu yaptığını gözlemlemekteyiz. Yahudi cemaatinin duyduğu bu rahatsızlığa karşın, son günlerde ne zaman bir soykırım anma etkinliği olsa ön saflarda bulunanların Yahudi lobisinden ziyade Ermeni diasporası mensupları olması dikkat çekmektedir. Benzer bir durum Amerika Birleşik Devletlerinde de (ABD) gözlemlenmektedir. Bu yorumumuzda bu konu üzerinde duracağız.

EJC Başkanı Dr. Moşe Kantor, Holokostun unutulmaya başladığından yakınmasının ardından Holokosta dikkat çeken konuşmalarına bir başka örnek de Monakoda gerçekleşmiştir. Monakoda düzenlenen bir törenle, Monako Prensi II. Albert, önde gelen düşünce kuruluşlarından *European Medal of Tolerance* tarafından ülkesinin Holokost sırasında, 1942de 66 Yahudinin sınır dışı edilmesi konusunda sergilediği tutumdan dolayı özür dilediği için onur madalyasına layık görülmüştür.[1] Böylece EJCnin çalışmalarının sonuç vermeye başladığını söylemek mümkündür.

Her ne kadar EJC Başkanı Holokosta dikkat çekse de sadece Avrupada değil, Amerika Birleşik Devletlerinde de Yahudi Soykırımının etkisini yitirmesinden endişe duyan Yahudi lobisi, *Massis Post* haberine göre soykırım farkındalık ayı olarak Nisan ayının belirleneceği ve Yahudi Soykırımı anma gününün (Yom HaShoah) de bu ay içinde anılacağını paylaşmıştır. Ancak belirlenen aya ve hatta güne Yahudilerden çok Ermenilerin sahip çıktığı gözlemlenmiştir. Nitekim soykırımı uğradığını iddia eden Ermeniler soykırım anma ayı etkinliklerinde aktif bir şekilde var olma niyetiyle hareket etmektedir. Oysa söz konusu tarih, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından soykırım olarak kabul edilmiş olayları kapsamaktadır. Sözde soykırım iddialarının temsilcilerinin bu etkinlik kapsamında yer almaması gerekti konusundaki görüşlerimizi daha önce de belirtmiştik.[2]

Aslında Holokost olarak andığımız Yahudi soykırımının popülerliğini yitirmesi ya da öyle bir

hissiyatın hasıl olması çok da şaşırtıcı olmamalıdır. Nitekim Amerikadaki soykırım konusundaki etkinliklere ek olarak başka bir gerçek daha dikkat çekmektedir. Bir Yahudi soykırımı araştırmaları enstitüsü olarak 1993 yılında ilk görsel materyal olan Yahudi bir aileden gelen yönetmen Steven Spielberg tarafından çekilen Schindlerin Listesi filmini ön plana çıkaran USC University of Southern California Shoah Foundation Görsel Tarih ve Eğitim Enstitüsü (İng. *The Institute for Visual History and Education*), 2001 yılında hoşgörüsüzlük, önyargı ve gericilikle mücadele konusunda yeni bir misyon edinerek çalışma alanlarını genişletmiştir. Steven Spielbergin enstitüye açık bir şekilde destek verdiğinden bu noktada bahsedilmesi gerekmektedir. Enstitüdeki genişleme Nisan 2010 tarihinde Ermeni Film Kuruluşu ve Dr. Michael Hagopian ile imzalanan bir işbirliği anlaşması ile devam etmiştir.[3] Bu anlaşma ile Ermeni sözde soykırımı mağdurları ile yapılan görüşmelerin görsellerinin korunması ve paylaşılması amaçlanmıştır. Bu anlaşma sonrasında ilk defa Nisan 2014 tarihinde Ermeni Film Kuruluşu dijitalleştirilmiş görseli USC Shoah Foundation ile paylaşmıştır. 2015 yılında da sözde Ermeni Soykırımı Davası (İng. *Landmark Armenian Genocide Lawsuit*) avukatı Vartkes Yeghiayan[4] tarafından Gelişmiş Soykırım Araştırmaları Merkezine (İng. *The Center for Advanced Genocide Research*) 40 kutu kadar ilk birincil kaynak belge bağışı yapılmıştır. 24 Nisan 2015te, sözde soykırımın 100. yılında ise ilk 60 görsel USC Shoah Foundation arşivlerine eklenmiştir. Yine 2015 yılında Cornell Üniversitesi USC Shoah Foundation arşivlerine erişimi başlatmıştır. Artık USC, sadece Holokostla değil, soykırım olarak adlandırdığı diğer çalışmalarla anılmaya başlanmıştır. Bunların arasında soykırım tanımına uymayan sözde Ermeni soykırımı da yer almaktadır. Küresel çalışmalarını Arjantin, Ermenistan, Avustralya, Avusturya, Belarus, Brezilya, Bulgaristan, Kamboçya, Kanada, Çin, Hırvatistan, Küba, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Guatemala, Macaristan, İsrail, İtalya, Kazakistan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Rusya, Ruanda, Sırbistan, Slovakya, Günay Afrika, İsveç, Ukrayna, Birleşik Krallık, ABD ve Özbekistanda sürdürmektedir. Küresel çalışma alanlarında Yahudilerin ve Ermenilerin yoğun olarak bulunduğu Türkiye'nin bulunmaması dikkat çekilmesi gereken başka önemli bir noktadır.

Görüldüğü gibi Holokostun küresel etkinliğinin azalmasında, soykırım olarak kabul görmemiş sözde bir soykırımın güçlenmesi konusunda Yahudi lobisinin bu yanlış tutumunun büyük katkısı bulunmaktadır. Holokostun neden eskisi kadar popüler olmadığını sorgularken soykırım sayılmayan bir olaya yer verilmesi ve bilimsel yaklaşımlar benimsemesi beklenen enstitülerin Türkiye'yi küresel araştırma alanı kapsamı dışında bırakmaları objektiflikle ve bilimsellikle bağdaşmamaktadır. Yahudiler, sözde Ermeni soykırımına destek vererek, kendileri için önem taşıyan soykırım kavramının içinin boşaltılmasına zemin hazırlamaktadır. Holokostun izlerinin eskisi kadar derin olmadığını düşünen Yahudi lobisinin yürütülen faaliyetlere daha eleştirel gözle bakması gerekmektedir.

[1] Monaco Prince Honored for Holocaust Apology, *timeofisrael.com*, 6 Mart 2018, <https://www.timesofisrael.com/monaco-prince-honored-for-holocaust-apology/>.

[2] Ermeni İddialarının Yahudi Soykırımı Ardında Saklanma Çabası, avim.org.tr, 21 Şubat 2018, <http://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENI-IDDIALARININ-YAHUDI-SOYKIRIMI-ARDINDA-SAKLANMA-CABASI>.

[3] USC Shoah Foundation – About Us, <https://sfi.usc.edu/about>.

[4] Vartkes Yeghiayanın Türkçeye çevrilmiş iki kitabı bulunmaktadır. 1- Rafael Lemkinin Ermeni Soykırımı Dosyası, 2009 (çev. Ali Çakıroğlu), 2- Malta Belgeleri, 2007 (çev. Jülide Değirmenciler)

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "ABD'DEKİ YAHUDİ SOYKIRIMI MÜZESİ'NİN SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMI ANILARINI SERGİLEME GİRİŞİMİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 25. Mart 20. Erişim Haziran 28, 2026. <https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/ABD-DEKI-YAHUDI-SOYKIRIMI-MUZESI-NIN-SOZDE-ERMENI-SOYKIRIMI-ANILARINI-SERGILEME-GIRISIMI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır